

Σημαντικά έργα ανάδειξης των προσκυνημάτων της Σάμου - Από την Παναγία στο Καρλόβασι και τους Άη Γιαννάκηδες έως το Παλαιοχριστιανικό Κοιμητήριο

[/ Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Νέα ώθηση στην προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Σάμου δίνει το Υπουργείο Πολιτισμού με την έναρξη των εργασιών αποκατάστασης του Ιερού Ναού Κοιμήσεως της Θεοτόκου στο Καρλόβασι και την απόδοση στο κοινό δύο σημαντικών μνημείων του νησιού: Του μεταβυζαντινού ναού των Άη Γιαννάκηδων στο Άνω Βαθύ και του Παλαιοχριστιανικού Κοιμητηρίου στο Πυθαγόρειο.

Οι παρεμβάσεις, συνολικού προϋπολογισμού άνω των 10 εκατ. ευρώ, χρηματοδοτούνται από το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης του ΥΠΠΟ και το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ενισχύοντας την πολιτιστική ταυτότητα της Σάμου και επιβεβαιώνοντας τη σταθερή προτεραιότητα του Υπουργείου

Πολιτισμού για την προστασία, την αποκατάσταση και την ανάδειξη των μνημείων του νησιού, προς όφελος της τοπικής κοινωνίας και της πολιτιστικής ανάπτυξής του.

Η Υπουργός Πολιτισμού, Λίνα Μενδώνη, δήλωσε: «Η επίσκεψή μας σηματοδοτεί μία σειρά από σημαντικές εξελίξεις για τον πολιτισμό, στη Σάμο. Με την επίσημη εγκατάσταση του αναδόχου στον ιστορικό Ιερό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου στο Καρλόβασι ξεκινά ένα έργο μείζονος σημασίας για την αποκατάσταση ενός εμβληματικού μνημείου, το οποίο υπέστη σοβαρότατες βλάβες κατά τον καταστροφικό σεισμό του 2020. Πρόκειται για τον μητροπολιτικό ναό, στο Καρλόβασι, με ξεχωριστή ιστορική, αρχιτεκτονική και βαθιά συναισθηματική αξία για τους κατοίκους της Σάμου. Το έργο, προϋπολογισμού 7,5 εκατομμυρίων ευρώ, χρηματοδοτείται από το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης του ΥΠΠΟ 2026-2030 και προβλέπεται να ολοκληρωθεί στο τέλος της τριετίας. Η αποκατάσταση του μνημείου αποτέλεσε, από την πρώτη στιγμή, αντικείμενο ενδιαφέροντος του ίδιου του Πρωθυπουργού, γεγονός που υπογραμμίζει τη σημασία του. Συγχρόνως, αποδώσαμε στην τοπική κοινωνία δύο ακόμα σημαντικά μνημεία, τα οποία ολοκληρώθηκαν χάρη στη συστηματική εργασία των υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού και στη χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Ο Ναός των Άη Γιαννάκηδων στο Άνω Βαθύ, ένα από τα σημαντικότερα μεταβυζαντινά μνημεία της Σάμου, ανακτά τη θέση που του αξίζει ύστερα από δεκαετίες εγκατάλειψης και σιωπής. Αντίστοιχα, το Παλαιοχριστιανικό Κοιμητήριο στο Πυθαγόρειο, ένα μνημείο μοναδικής σημασίας όχι μόνο για τη Σάμο αλλά και για το σύνολο του Αιγαίου, αποκαταστάθηκε και αποδίδεται πλέον ως ένας σύγχρονος, ασφαλής και πλήρως επισκέψιμος αρχαιολογικός χώρος. Το έργο αναδεικνύει ένα εξαιρετικά σημαντικό μνημειακό σύνολο και το καθιστά προσβάσιμο και κατανοητό στο ευρύ κοινό, ενισχύοντας το πολιτιστικό απόθεμα της Σάμου».

Μητροπολιτικός Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου

Ο Μητροπολιτικός Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου, στο Καρλόβασι, επλήγη σοβαρά από τον σεισμό της 30ής Οκτωβρίου 2020. Για την προστασία του χρηματοδοτήθηκαν από το Υπουργείο Πολιτισμού άμεσα μέτρα άρσης ετοιμορροπίας, προϋπολογισμού 265.748 ευρώ. Παράλληλα, δρομολογήθηκε το έργο στερέωσης, αποκατάστασης και αντισεισμικής θωράκισης του Ναού. Από τη διαγωνιστική διαδικασία αναδείχθηκε ο ανάδοχος, ο οποίος έχει ήδη εγκατασταθεί με χρονοδιάγραμμα τριετίας για την αποπεράτωση του έργου.

Ο Ναός της Παναγίας στο Καρλόβασι μετά την εγκατάσταση του αναδόχου.

Οι μελέτες αποκατάστασης εκπονήθηκαν στο πλαίσιο συνεργασίας του Υπουργείου Πολιτισμού, της Γενικής Γραμματείας Νησιωτικής Πολιτικής του Υπουργείου Ναυτιλίας και της Ιεράς Μητρόπολης Σάμου, Ικαρίας και Κορσεών, με προϋπολογισμό 250.000 €, που καλύφθηκε από πόρους του Υπουργείου Ναυτιλίας.

Ο Ναός της Παναγίας στο Καρλόβασι μετά τον σεισμό.

Άη Γιαννάκηδες

Ο Ναός του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου («Άη-Γιαννάκηδες») στο Άνω Βαθύ της

Σάμου, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα μεταβυζαντινά μνημεία του νησιού και ιστορικό διατηρητέο μνημείο. Η μορφή του, ως δίδυμου Ναού, αφιερωμένου αφενός στον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο, και αφετέρου στον Άγιο Νικόλαο, οι τέσσερις τρούλοι του, το περίτεχνο κωδωνοστάσιο, ο κοινός νάρθηκας και τα ιδιαίτερα μορφολογικά του χαρακτηριστικά τον καθιστούν μοναδικό.

Ο Ναός Αη Γιαννάκηδες στο Άνω Βαθύ.

Κτισμένος στο β' μισό του 18ου αιώνα ως μετόχι της Ιεράς Μονής Ζωοδόχου

Πηγής, ο Ναός Άη Γιαννάκηδες αποτελεί μνημείο ξεχωριστής αρχιτεκτονικής, ιστορικής και πολιτισμικής αξίας. Ο Ναός αποδόθηκε ξανά στο κοινό έπειτα από μια εκτεταμένη και απαιτητική αποκατάσταση.

Το έργο αντιμετώπισε σοβαρά προβλήματα φθοράς που είχαν συσσωρευτεί επί δεκαετίες. Με βάση εξειδικευμένες μελέτες και με χρήση συμβατών υλικών, πραγματοποιήθηκαν εργασίες στερέωσης και ενίσχυσης του μνημείου, συντήρησης του ζωγραφικού και γλυπτού διακόσμου, αναβάθμισης των υποδομών και διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου, με απόλυτο σεβασμό στην αυθεντικότητα και την ιστορική του αξία. Στο επόμενο στάδιο θα ακολουθήσει η συντήρηση των ξύλινων τέμπλων και εικόνων με χρηματοδότηση από την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου. Το έργο της συντήρησης βρίσκεται στο στάδιο των εγκρίσεων και θα ακολουθήσει η υπογραφή προγραμματικής σύμβασης μεταξύ ΥΠΠΟ- Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου - Ιεράς Μητρόπολης Φούρνων Κορσεών, για την υλοποίησή του.

Παλαιοχριστιανικό Κοιμητήριο

Το Παλαιοχριστιανικό Κοιμητήριο της αρχαίας πόλης της Σάμου, στη θέση «Γλυφάδα» του Πυθαγορείου, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα παλαιοχριστιανικά μνημεία του νησιού, το οποίο χρησιμοποιήθηκε από τον 4ο μ.Χ αιώνα έως τα μέσα του 7ου μ.Χ αποτυπώνοντας τη μετάβαση από τον αρχαίο στον χριστιανικό κόσμο. Η συστηματική ανασκαφική έρευνα ξεκίνησε το 1969 από τον αρχαιολόγο Κωνσταντίνο Τσάκο, ενώ στο πλαίσιο του έργου που ολοκληρώθηκε, με χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, πραγματοποιήθηκε ανασκαφική έρευνα, αποκαταστάθηκε το μνημείο και διαμορφώθηκε ο περιβάλλον χώρος, ώστε να είναι πλέον ασφαλής και επισκέψιμος.

Το Παλαιοχριστιανικό Κοιμητήριο στο Πυθαγόρειο.

Οι ανασκαφές αποκάλυψαν την πλήρη μορφή του Κοιμητηρίου, με το κεντρικό Μαρτύριο του 4ου αιώνα, 28 κιβωτιόσχημους τάφους, 17 αρκοσόλια (αψιδωτά ταφικά μνημεία που συναντώνται, κυρίως, σε κατακόμβες) και την επαναχρησιμοποίηση παλαιότερων ελληνιστικών τάφων, επιβεβαιώνοντας τη διαχρονική χρήση του χώρου. Σημαντικά ευρήματα, όπως πήλινα αγγεία, σταυροί, κοσμήματα, περίπου 500 λύχνοι και εννέα χρυσοί σόλιδοι (εμβληματικό χρυσό

νόμισμα που καθιερώθηκε από τον Μέγα Κωνσταντίνο) της εποχής του Ιουστινιανού Α΄, εμπλουτίζουν τις γνώσεις μας για τις ταφικές πρακτικές και τη ζωή των πρώτων χριστιανικών κοινοτήτων της Σάμου. Παράλληλα, πραγματοποιήθηκαν εκτεταμένες εργασίες συντήρησης και στερέωσης του μνημείου, καθώς και έργα ανάδειξης, όπως αποστράγγιση, διαμόρφωση διαδρομών, φωτισμός, ενημερωτικές πινακίδες και χώροι θέασης και ανάπαυσης.

Την απόδοση στην τοπική κοινωνία των δύο ολοκληρωμένων έργων και την επίσημη αναγγελία της εγκατάστασης του αναδόχου στην Παναγία στο Καρλόβασι πραγματοποίησε η Υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη, παρουσία του Μητροπολίτη Σάμου, Ικαρίας και Κορσεών κ. Ευσέβιου, του βουλευτή Βορείου Αιγαίου Χριστόδουλου Στεφανάδη, του Περιφερειάρχη Βορείου Αιγαίου Κωνσταντίνου Μουτζούρη, του Δημάρχου Δυτικής Σάμου Θεμιστοκλή Παπαθεοφάνους, του Δημάρχου Ανατολικής Σάμου Παρασκευά Παπαγεωργίου. Σε υπηρεσιακό επίπεδο, την Υπουργό στην επίσκεψή της στην Σάμο συνόδευσαν η Γενική Γραμματέας Πολιτισμού Ολυμπία Βικάτου, ο Προϊστάμενος των Διευθύνσεων Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων και Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων Θεμιστοκλής Βλαχούλης, ο Προϊστάμενος της αρμόδιας Εφορίας Αρχαιοτήτων Πάυλος Τριανταφυλλίδης και υπηρεσιακοί παράγοντες.

Το Παλαιοχριστιανικό Κοιμητήριο στο Πυθαγόρειο.